

וירא ב

געווען א נדיב בממונו בגופו ובנפשיו,
בין אז „אמרה מדת החדל כל ימי כו'
אברהם עמד שם במקומו" — ער האט
מחליף געווען מדת החדל;

משא"כ פרה אדומה איז ענינה גבורה
בתכלית, ווי עס שטייט אין זרה"א אז
„פרה דקבילת מן שמאלא" (ובפרט ע"פ
המבואר אין כתבי האריז"ל¹², אז פרה,
בתוספת ה"א, איז מרמז אויף די אלע ה'
גבורות); און דערצו איז עס „פרה)
אדומה", וואס אויך דער מראה אדום איז
מרמז אויף גבורות¹³ — און נאכמער: זי
דארף זיין „תמימה באדמימות" —
גבורות בתכלית¹⁴.

ויתרה מזה זאגט ער אין מדרש¹⁵ אז
די אלע פיר תנאים בפרה: אדומה
תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה
עלי עול — גייען אויף די פיר גליות.

א. חז"ל זאגן, אז „בשכר שאמר
אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר" זכו בניו
לשתי מצות אפר פרה ועפר סוטה¹⁶.

עס איז ידוע, אז דער אויבערשטער
גיט שכר אין אן אופן פון מדה כנגד
מדה. איז דערפון מוכן אויך בנדו"ד,
אז די שייכות פון די צוויי מצוות „אפר
פרה ועפר סוטה" צו אמירת אברהם
„ואנכי עפר ואפר", איז ניט נאָר מצד
דעם דמיון פון די ווערטער „עפר
ואפר", נאָר ווייל דער תוכן פון די צוויי
מצוות איז ענלעך צום תוכן פון הנהגת
אברהם באופן פון „ואנכי עפר ואפר"
(ענוה ושפלות בתכלית) — דארף מען
פארשטיין, אין וואס באשטייט די תוכנה
דיקע שייכות ביניהם.

לכאורה איז, אדרבה: דער תוכן
(פנימי) פון פרה אדומה איז גאָר אן ענין
הפכי פון עבודתו של אברהם:

מדתו של אברהם איז מדת החדל,
אברהם אוהבי, וכידוע אז אברהם איז

(9) ראה ארחות צדיקים שער יו: בממונ . . בגוף
.. בחכמה.

(10) ס' הבהיר סקצ"א (וח"א בהשמות רסד, ריש
ע"ב) — הובא ונת' בפרדס שכיב פ"ד.

(11) ח"ג קפ, ב.

(12) טעמי המצות, שער המצות וס' הליקוטים פ'
חוקת. הגהות הרחי' לזהר שם.

(13) זרה שם. כתבי האריז"ל שבהערה הקודמת.
— פרשי' לתולדות כה, כה. — ובכ"מ.

(14) רשי' חוקת יט, ב — מספרי שם. רמב"ם הלי'
פרה אדומה פ"א ה"ב ואילך.

(15) אבל להעיר שבוהר שם מפרש „תמימה" —
„שור תם דינא רפ"א". וברע"מ (כח"ג שם): תמימה
מסטרא דחדל דאיהו דרגא דאברהם.

(16) פסיקתא דר"כ פ' פרה. יל"ש חוקת רמז
תשנ"ט.

(17) שלאחרי גלות מצרים („פרה זו מצרים").
ועיי' לית לה האריז"ל ר"פ תצא. ס' הליקוטים שם.
ועוד.

(1) סוטה יז, א. חולין פח, סע"ב.

(2) פרשתנו יח, כז.

(3) כ"ה הסדר בסוטה וחולין שם. וראה הגהה על
הגליון שם.

(4) ראה סוטה ח, ב ואילך. ועוד. וראה תניא
פליט (נג, א): משכרה נדע מהותה.

(5) וראה חז"ל מהרש"א חולין שם. עיון יעקב
לע"י סוטה שם. נצח ישראל להמהר"ל פניו. ועוד.

(6) וכן מצד הגמטריא — ראה כהנ"ס פרשתנו
שם.

(7) ראה חולין פט, א. ועוד.

(8) ישעי' מא, ח. וראה ס' הערכים-חב"ד ערך
אברהם אבינו ס"א ג. וש"נ.

דערפון קען נשתלשל ווערן למטה דער
ענין פון חסד דקליפה — חסד דיש-
מעאל²⁶ — וואס קומט בא ישמעאל²⁷
מצד גבהות וגסות, „בכדי להראות את
עשרו ותפארת גדולתו ולהיות לו לשם
ולתפארת“²⁸.

א צווייטער אופן אין חסד איז — חסד
דאברהם, וואס דער חסד איז, אדרבה,
פארבונדן מיט ביטול ושפלות דוקא,
„ואנכי עפר ואפר“: מצד דעם וואס ער
האט זיך געהאלטן קלענער פון אלע-
מען — „משם עצמו כשיריים“²⁹ —
דעריבער האט ער משפיע געווען חסד
צו אלעמען.

וואס דער אויפטו און יתרון מעלה אין
דעם אופן השפעת חסד איז ניט נאר אין
דעם, וואס דער וואס איז ביי זיך בטל
ושפל מאד, האלטנדיק אז אלע אנדערע
זיינען „חשובים ממנו“, גיט ער אוועק
דעם צווייטן „מכל אשר לו“³⁰ און זיך
איז ער מפרנס „מהשירים והמותרות“
[משאכ דער וואס זיין חסד קומט מצד
הגדולה, לאזט ער דעם עיקר פאר זיך,
און דעם צווייטן גיט ער נאר די שיריים]
— נאר נאכמער (ווי דער אלטער רבי
זאגט אין לקו³¹), אז „אפילו מגיע לו
רעותא מהגמילות חסד“ איז מען זיך
ניט מונע מלגמול חסד.

ווען דער מדובר וואלט דא געווען
וועגן מי החטאת (פון פרה אדומה),
וואלט קיין תמי ניט געווען, ווארום מיס
(שירדים ממקום גבוה למקום נמוך³²)
זיינען בחי חסדי³³ (ובפרט מי חטאת
וועלכע זיינען „מים חיים“³⁴): אבער די
הדגשה דא איז דוקא אויף אפר פרה³⁵,
וואס דער אפר³⁶ קומט דאך פון דער
פרה גופא.

ב. וייל דעם ביאור אין דעם:

עס איז ידוע³⁷ אז עס זיינען פאראן
צוויי אופנים אין מדת החסד:

איין אופן איז — חסד „מצד
הגדולה“³⁸. ע"ד ווי מיר זעען ביי א מלך
גדול אדער ביי א שר ועשיר מופלג, אז
צוליב זייער הרגש הגדלות שטייען זיי
איז א תנועה פון נדיבות בהרחבה
גדולה, אויף צו משפיע זיין „רב טוב
וחסד לכל הבריות כקטן כגדול“³⁹. [וואס

(18) ראה תענית ז, א.

(19) ראה תניא ספ"ד. שער היחוד והאמונה פ"א
(פח, ב). ובכ"מ. — ובלקו⁴⁰ תורת שבהערה 23
לענין חסד דאברהם.

(20) חוקת שם, יז. וראה בארוכה לקו⁴¹ חוקת
(ג, ב ואילך) שמים חיים הו"ע השוב.

(21) ולהעיר שגם עפר סוטה ענינו נבורות (ראה
זח"ג כה, א: ומן העפר . . . דדינא קשיא. מאריא את
ע סכ"ד. ועוד).

(22) ואף שהוא רק אפר הנשאר מהפרה — מ"מ
ה"ז שיר לענין הגבורה (ראה טעיה'מ וס' הליקוטים
שם: חומש הדינין). וראה בארוכה לקו⁴² חוקת שם
שאפר פרה הו"ע הרצוא. וראה שערי אורה (מז, ריש
ע"ב) דאפר ביסוד האש. ולהעיר מתחת תולדות ד,
רע"א.

(23) בהבא לקמן — ראה לקו⁴³ עקב יז, ג ואילך.
תרי שם (ואילך). אוהית פרשתנו צ, סע"א ואילך.
המשך תעריב ח"א פרק רמ. דיה קטונתי עטרית.
ועוד. וראה אגה"ק ס"ב.

(24) היינו חסד דקדושה (רב חסד) — ראה ב(רוב
המקומות שבהערה הקודמת.

(25) ל' האוהית שם צא, סע"א.

(26) לקו⁴⁴ שם יח, א. תו"ח שם, ב. אוהית שם
צג, א ואילך. ד"ה קטונתי שם. וראה אגה"ק שם.
ועוד.

(27) ווען „צא ממנו“, מאברהם (אוהית שם צג,
ב).

(28) ל' הלקו⁴⁵ שם.

(29) ר"ה יז, ריש ע"ב. וש"נ.

(30) ובתו"ח (שם, א): ה"י יכול להניח כל עצמותו
בשביל אחרים (וצע"ק בתו"ח ח"ש קלט, ד: חוץ
מעצמותו). וראה שם ויגש צ, סע"א.

(31) שם יח, א.

הכנסת אורחים איז ביי אברהם'ען גע' ווען רעכט צו איבעררייסן דעם ענין פון קבלת פני השכינה — און ווי די גמרא⁴⁰ לערנט אפ דערפון אז „גדולה הכנסת אורחין (יותר)“ מהקבלת פני שכינה⁴¹.

ג. ס'איז א דבר המובן, אז פאר אברהם'ען, וואס זיין גאנץ לעבן איז געווען (ניט קיין חיים בשריים, נאר) חיים רוחניים⁴², איז דער אפלאזן „הקבלת פני שכינה“ א גרעסערע מסירת נפש — און גרעסער באין ערוך — ווי דאס אייניג שטעלן חיי הגוף שלו.

נאכמער: צוליב וועלכע אורחים האט אברהם איבערגעריסן דעם מצב פון „הקבלת פני שכינה“ — פאר אזעלכע וואס (ער האט געמיינט, אז זיי) זיינען „(ערביים) משתחוים לאבק רגליהם“⁴³ — ניט סתם עובדי עבודה זרה, נאר דער נידעריגסטער (— נאך נידעריגער און נאר אבק לגבי רגליהם) — אופן פון עבודה זרה!

קומט אויס, אז אברהם האט זיך אפגעריסן פון די העכסטע דרגות ברוחניות, ווי ס'איז דער ענין פון „הקבלת פני שכינה“

— ווארום אויך אין די זמנים ווען ביי אברהם'ען איז ניט געווען דער מצב פון „הקבלת פני שכינה“ איז ער געווען א מרכבה לה, כל ימי חייו, ווי דער

און ווי מען געפינט עס ביי אברהם'ען, וואס זיין חסד איז געווען (כנ"ל) מצד דעם וואס ער האט זיך געפילט ווי „עפר ואפר“, אז ניט נאר איז ער געווען גרייט צו שטעלן אין סכנה⁴⁴ זיין חיי הגוף בכדי צו העלפן א צווייטן

— ווי דערציילט אין פ' לך⁴⁵ (וואס דארט איז דער ערשטער סיפור (מפורש) פון אברהם'ס התעסקות אין מדת החסד), אז צוליב דעם ענין פון פדיון שבויים⁴⁶ (אמת טאקע אז אין חסד גופא, איז דאס א „מצוה רבה“⁴⁷) האט זיך אברהם געשטעלט אין סכנה⁴⁸ און געפירט א מלחמה מיט מלכים גיבורים⁴⁹ —

נאר נאכמער, אז ער האט צוליב דעם „אוועקגעגעבן“ אויך פון זיין רוחניות. ווי דערציילט בהתחלת הסדרה⁵⁰, אז בשעת עס זיינען געקומען די „שלשה אנשים“ האט אברהם אבינו געזאגט צו דעם אויבערשטן „להמתין לו עד שירוך ויכניס את האורחים“⁵¹. ד.ה. אז צוליב

(32) ולהעיר, שאמירת אברהם ואנכי עפר ואפר היתה בקשר לתפלת אברהם על אנשי סדום, שהעמיד עצמו בסכנה להתפלל עליהם (ד"ה אשר ברא (פיה) וכל הנהגה (פיה) ע"ש) תרפיט (בסה"מ קונטרסים ח"א).
(33) יד, יד-טו.

(34) ראה לקמן בפנים סעיף ה.
(35) ב"ב ח, ריש ע"ב. רמב"ם הל' מתנות עניים (פ"ח סה"י). ובטושרע (ויד ר"ס רנב): מצוה גדולה (וכיה ברמב"ם שם בתחילת ההלכה. וראה ב"י שם).
(36) ראה השקו"ט (פתחי תשובה ויד שם. וראה אנציקלופדי תלמודית ערך הצלת נפשתי ע' שמח"ט ושי"ן) — אם מותר (או מחויב) ליכנס לספק סכנה ע"ז או לאו. ע"ש.

(37) אשר בשביל להדגיש זה האריך הכתוב בהסיפור (פרשי' לך יד, ט. וראה פרשי' שם טו ד"ה לילה „לא נמנע“).

(38) יח, ג ובפרשי' (בפ"י ה'). שבת קכז, סע"א.

(39) ל' רשי' שם.

(40) שבת שם. שבעות לה, ב.

(41) כיה בשבועות שם.

(42) ל' אדה"ז — אגה"ק ביאור לסי' וך בתחלתו. — יתירה מזו בהאבות שהן הן המרכבה (כ"ר פמ"ו, ו. פפ"ב, ו). וראה תניא פכ"ג (כח, ב): כל אבריהם כולם. כל ימיהם. שם רפליד: כל ימיהם לעולם לא הפסיקו אפילו שעה אחת. ובמאמרי אדה"ז הקצרים (ע' תקמ): אפי' בשינתם.

(43) רשי' פרשתנו יח, ד (מ"ב פו, ב).

ברוחניות צוליב העלפן א צווייטן (וואס דאס ווייזט, כנ"ל, אויף מסירת נפש אמיתית):

דער דין ביי פרה אדומה איז, אז „כל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף“⁴⁶ ווערן טמא. עס פאָדערט זיך⁴⁷ פון דעם כהן⁴⁸, וואָס ענינו איז קדושה וטהרה ולשרת בביהמ"ק, אז ער זאל יורד זיין ממדריגתו ביז צו ווערן טמא (און דורך דעם ניט קענען טאן די עבודה אין בית המקדש) בכדי צו קענען ברענגען טהרה פאר א צווייטן אידן.

און פאר וועלכן איד דארף עס דער כהן זיך מטמא זיין — פאר א טמא מת, אבי אבות הטומאה⁴⁹, וואָס ברוחניות מיינט עס⁵⁰: בשעת א איד איז דבוק צום אויבערשטן איז ניט שייך דער ענין המיתה וטומאה, כמש"נ⁵¹ ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום. טומאת מת ווייזט אז מאיז ר"ל אָפּגעריסן פון קדושה, ביז אז עס איז בדרגא פון טומאת מת. און צוליב אַזא אידן מאַנט מען ביים כהן, אז ער זאל זיך ניט רעכענען מיט זיין רוחניות און זיך מטמא זיין, אבי צו העלפן דעם אידן צו באַקומען זיין טהרה.

אלטער רבי זאָגט⁵² וועגן די אבות, אז „כל ימיהם לעולם לא הפסיקו אפילו שעה אחת“ פון צו זיין א מרכבה; פאר-שטייט מען דעם עילוי בשעת „וירא אליו ה'“, די התגלות בראי' צו אברהם —

כדי צו ארויסהעלפן אַזעלכע וואָס זייער הנהגה איז דער היפּך גמור פון „הקבלת פני שכינה“ (עבודה זרה באופן הכי תחתון):

פון וואָנעט איז געקומען צו אברהם'ן אַזא הנהגה?

דאָס וואָס אידן, נאָך אברהם'ען, פירן זיך אַזוי — איז ניט קיין חידוש: עס איז א הוראה מפורשת אין תורה, אז „גדולה הכנסת אורחין (יותר) מהקבלת פני שכינה“; אבער פון וואָנעט האָט עס אברהם אָפּגעלערנט?

נאָר ווייל אברהם איז, כנ"ל, געווען בתכלית הביטול, „ואנכי עפר ואפר“, איז דעריבער ביי אים געווען אָפּגעלייגט, אז יעדער איינער, ווער עס זאל נאָר זיין, קומט פריער פאר אים, ביז אז אפילו די אייגענע רוחניות דארף מען אַוועקלייגן אַז א זיט צו ארויסהעלפן א צווייטן בגשמיות.

ד. און דאָס איז די שייכות פון אמירת אברהם „ואנכי עפר ואפר“ צו די צוויי מצוות פון „אפר פרה ועפר סוטה“ — ווייל דער קיום פון די צוויי מצוות איז פאַרבונדן דוקא מיט דעם הרגש החסד ווי דאָס קומט פון „ואנכי עפר ואפר“, ע"ד ווי ס'איז געווען ביי אברהם'ן — צו זיך מוסר נפש זיין

46) ל' המשנה פרה ספ"ד. במדב"ר (רפ"ט. שם, ה). תנחומא חוקת (ג. שם ז). רמב"ם הל' פרה אדומה רפ"ה.

47) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1058 ואילך ובהנסמן שם.

48) דכל מעשי עד שתעשה אפר הוא בזכרי כהונה (פרה שם. רמב"ם שם פ"ד הי"ז).

49) רשי' ד"ה בחלל — פסחים יד, ריש ע"ב. ועוד (ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך אבי אבות הטומאה. ושי"ן).

50) ראה לקו"ש ח"ד שם. ח"ה ע' 326. ח"ה ע' 233.

51) ואתחנן ד, ד. וראה אדר"ג פל"ד, י.

44) תנאי רפ"ד. וראה לעיל הערה 42.

45) ע"ד הפשט י"ל — שכיון שבא ה' לבקרו למה ה' צריך להשינוי כחם היום — אם היו באים אורחים בלאה"כ לא ה' יכול לטרוח בהם כיון שמקבל פני השכינה, ועכ"ל שגדולה הכנסת כו'.

אברהם אבינו, און „באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר, שבשביל שאמר אפר זכו בניו לאפר פרה, און דעריבער „ביקש שיאמר בפ' פרה דוקא“.

איז אין פלוג ניט פארשטאנדיק: ווייבאלד אז דער ענין פון פרה אדומה האט א שייכות צו בחינתו של רפב"י — פאר-וואס האט ער עצמו ניט געזאגט די „מלה חדתא“ אין פרשת פרה אדומה?

ועד"ז רשב"י — וואס רפב"י האט אים געבעטן זאגן די „מלה חדתא“ דערפאר וואס ענינה של פרה אדומה האט א שייכות צו בחינת רשב"י (ווי דער טאטע איז דארט „מבאר“) — האט אויך ער דאס ניט געזאגט, נאר געבעטן זאגן ר"א בנו.

וע"פ הנ"ל — אז די שייכות פון „ואנכי עפר ואפר“ צו פרה אדומה איז מצד דער הנהגה פון אברהם אבינו במדת החסד אין אן אופן פון ביטול — יש לומר:

די שייכות בפשטות⁵⁶ צווישן רפב"י מיט חסד דאברהם איז, וואס מען גע-פינט אז רפב"י האט זיך עוסק געווען אין פדיון שבויים⁵⁷, וואס כנ"ל, איז דאס דער ערשטער סיפור אין תורה וועגן חסד דאברהם, וואס דאס איז א חסד וואס איז פארבונדן מיט איינשטעלן זיך אין סכנה צוליב ראטעווען א צווייטן.

און אט די שייכות פון רפב"י צו חסד דאברהם (צוליב וועלכן מאיז זוכה צו אפר פרה) האט רפב"י געוואלט אויס-דריקן אין דעם ענין גופא (אויף אויפ-טאן א „מלה חדתא“ אין פרשת פרה

און עד"ז איז בנוגע „עפר סוטה“: דער אויפטון פון מי סוטה איז, אז „לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים“⁵⁸. עס איז ניטא קיין גרעסערער חילול הקודש ר"ל ווי מחיקה (בידים) שמו של הקב"ה⁵⁹ — און צוליב עשיית שלום בין איש לאשתו איז מען מוחק דעם שם. און דא רעדט זיך וועגן אן אשה, וואס האט זיך געפירט אין אן אופן פון היפך הצניעות לגמרי — אויך נאך התראת הבעל (קינוי) האט זי ניט געפאלגט און סאיז געווען סתירה — און פונדעסט-וועגן זאגט תורה, אז אויך צוליב (דעם שלום מיט) דער אשה איז כדאי און סאיז א מצוה וציווי צו מוחק זיין דעם שם הקדוש!

ה. לויטן אויבנדערמאנטן ביאור אין דער שייכות פון „ואנכי עפר ואפר“ צו פרה אדומה, וועט אויך צוקומען א תוספת הסברה אין א סיפור אין זהר (בשייכות צו פרה אדומה):

אין זהר⁶⁰ ווערט דערציילט, אז ר' פינחס בן יאיר האט געבעטן ביי רשב"י ער זאל זאגן א „מלה חדתא“ אין פרשת זאת חוקת התורה. האט רשב"י געבעטן אז ר' אלעזר בנו זאל זאגן „מלה חד“ (און ר"א האט אזוי געטאן).

איז דער טאטע מבאר (אין זיינע הערות אויף זהר⁶¹) דעם טעם וואס רפב"י האט געוואלט א „מלה חדתא בפרשת פרה אדומה דוקא“, אז דאס איז דערפאר וואס בחינת רפב"י „הוא ע"ד

(52) שבת קטז, א. ושי"נ. רמב"ם סוף הל' חנוכה.

(53) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ע"ד האיטור דמחיקת השם.

(54) ר"פ חוקת (קעט, סע"ב).

(55) לקוטי לרי"צ לזהר כרך ב ע' שפט-שצ.

(56) שם ע' שצ.

(57) נוסף על המבואר בלקוטי לרי"צ שם ע"ד

הקבלה.

(58) חולין ז, א.

גו' לעשות צדקה ומשפט, אז די צדקה פון אברהם'ן איז געווען פארבונדן מיט משפט: פריער האט אברהם זיך שופט געווען, זיך אפגעשאצט וויפל ער מוז האבן פאר זיך, וואס אויף דעם האט ער געמאכט א שטרענגען משפט (בגבורה ודין). אפמעסטנדיק אז פאר זיך מעג ער נעמען בלויז „המוכרח לו ממש, כנל, און דאס גאנצע איבעריגע האט ער אוועקגעגעבן לצדקה.

וואס אויך די הנהגה — אז מדת הגבורה איז מסייע אינעם ענין החד — איז פארבונדן מיט דער תכונה פון ביטול (ואנכי עפר ואפר): בשעת דער חסד קומט מצד ביטול, דעמאלט איז דער חסד ניט באגרענעצט צו איין טייל פון מענטשן (חסד אין דעם „צויר“ פון מדת החד), נאר עס נעמט דורך אלע טיילן פון דעם מענטש, ביז ער מאכט איבער (מבטל) אויך די מדת הגבורה שלו (וואס מצד עצמה איז זי היפך החד), אז אויך די מדת הגבורה ווערט אויסגענוצט צוליב חסד.

און דאס איז דער טעם וואס „ואנכי עפר ואפר“ האט געבראכט צו „אפר פרה ועפר סוטה“ — ווייל דער עיקר אויפטו פון „ואנכי עפר ואפר“ דריקט זיך אויס ניט אין אן ענין פון חסד מעיקרא (מי חטאת, וואס מים איז חסד כנל), נאר אין דעם וואס מען מאכט איבער די גבורה לחסד.

וואס דאס איז דער ענין פון שריפת (— ביטול) הפרה — די המתקת הגבורות, און דערפון ווערט דער „אפר

אדומה), און אין דעם זעלבן אופן — האט ער דעריבער מוותר געווען אויפן זכות צו מגלה זיין א „מלה חדתא“ אין תורה — וואס איז א זכות נפלא⁵⁹ — כדי צו מזכה זיין רשב"י מיט דעם זכות, מסירת נפש ברוחניות פאר א צווייטן אידן.

ועד"ז רשב"י, האט מוותר געווען אויף זיין זכות כדי אז ר"א בנו זאל האבן דעם זכות (ולהעיר אז דער טאטע איז מבאר⁶⁰, אז דאס וואס ר"א האט גע- זאגט די מלה חדתא איז „ע"ד כמו שהפרה הראשונה נעשית באלעזר הכהן"⁶¹).

ו. ע"פ כל הנ"ל וועט אויך ווערן פארשטאנדיק פארוואס דער שחר אויף עבודת אברהם („ואנכי עפר ואפר“) איז פארבונדן מיט אפר פרה דוקא (ניט מיט „מי חטאת“ שבוה):

דער אופן הנ"ל פון חסד דאברהם — וואס ער האט אוועקגעגעבן אפילו איי- גענע רוחניות אויף צו העלפן א צווייטן — איז פארבונדן דערמיט וואס ער האט צוליב דעם ענין החד אויסגענוצט אויך זיין מדת הגבורה⁶². כידוע הפירוש⁶³ אין דעם פסוק⁶⁴ „כי ידעתי למען אשר יצוה

(59) ראה אנה"ק סכ"ז (קמד, ב ואילך).

(60) ואולי יש לומר, שגם זה — שפרה אדומה (הראשונה) נעשית באלעזר דוקא, סג' (ספרי ורשי חוקת יט, ג) — מורה על ענין הנ"ל, שהכה"ג „מוותר“ על הזכות להביא טהרה כזו שביכולתה לטהר טומאת מת (ראה במדבר פ"ט, ד. תנחומא חוקת ו). אבל בהר"ש (קפ, ב) הטעם דאי אפשר להיות באהרן.

(61) להעיר ג"כ מקונטרס ומעין מא פ"ב. ד"ה למען דעת תרי"ץ (סו"מ קונטרסים ח"א) פ"ד"ה. ועוד.

(62) סו"מ אידיש ע' 205. סו"מ תשי"ט ע' 4 (השני). ועוד. וראה תו"א בשלח סג, ב.

(63) פרשתנו יח, יט.

(64) ע"ד הענין דרחמים שמהפך וממתיק גם הגבורות (ראה בארוכה ד"ה כל המרחם תשי"ט. ובכ"מ) — דאברהם ויעקב אחידו ביצחק (זח"ג ק, רע"א. דרושי תק"ש בסי' רמו, סע"ד ואילך). ועוד.

ועד"ז איז דער אויפטו פון „עפר
 סוטה“, וואס עס איז מהפך די „מים
 המרים“, אז די „מים המרים“ (גבורות)
 זאלן אויפטאן די פעולה של חסד —
 „ונקתה ונזרעה זרע“.

(משיחות ש"פ חוקת —
 תש"מ, תשמ"א, תשד"מ)

פרה" [וכמבואר אין לקו"ת], אז דאס
 איז דער ענין פון „אפר“, אז אנשטאט
 „פרה" — פר ה' (וואס ווייזט אויף די ה'
 גבורות כנ"ל ס"א), ווערט „אפר" — א'
 פר — וואס דער א' „היינו הגבורה כמו
 שהוא בשרשו“, המתקת הגבורות
 בשרשו]:

66 ראה ד"ה כל המרחם שם פ"ה. ועוד.

67 ? נשא ה, כח. (ובפרש"י מ)סוטה כו, א.

65 חוקת ס, ב. וראה כתבי האריז"ל שבהערה

וירא ג

מפרשים זאגן, אז די מעלה איז אין דעם וואס, מצוה בשעתה עדיף — און מילה איז דאך זמנה, לח' ימים¹.

אבער דאס איז נישט גלאטיק ווייל

[נוסף לזה, וואס וויבאלד אז אויף מילת ישמעאל האט ערשט ווען ער איז געווען א אַנגעזאגט ערשט ווען ער איז געווען א בן י"ג, האט נישט קיין אַרט צו זאגן אז ביי אים האט געפעלט אין, מצוה בשעתה, ווייל ביי אים איז דא (בן י"ג שנה) גע-ווען די, שעתה פון דער מצוה,

(און ווי גערעדט אמאלי בנוגע דעם טעם פארוואס אברהם אבינו האט זיך געקענט מל זיין ביום הכפורים, בעת אז דער דין איז אז מילה שלא בזמנה איז נישט דוחה שבת ויר"ט — און אברהם אבינו האט דאך מקיים געווען כל התורה כולה עד שלא ניתנה¹⁰ — אז ווי-באלד ער איז דעמאלט נצטווה געווארן

א. אין מדרש ווערט דערציילט, אז יצחק וישמעאל היו מדיינים זה עם זה, זה אומר אני חביב ממך שנמלתי לשלש עשרה שנה וזה אומר חביב אני ממך שנמלתי לח' ימים².

דאס וואס, נמלתי לשלש עשרה שנה קען זיין מער, חביב איז מובן בפשטות (ווי דער מדרש איז דערנאך ממשיך², אז ישמעאל האט געטענה'ט) — שהי' ספק בידי למחות ולא מחיתי; מען דארף אבער פארשטיין וואס פאר א יתרון מעלה איז דא ביי, נמלתי לח' ימים וואס צוליב דעם האט יצחק גע-זאגט, חביב אני ממך³?

(1) בראשית רבה פרשתנו פניה, ד. וראה הנסמן בהערה הבאה.

(2) ועדין הוא בחיב'ע ופרשי פרשתנו כב, א. נ"א בביר שם. תנחומא באבער פרשתנו מב. וראה רש"י לך טז, ז. — ובתנחומא פרשתנו (יח): וסכלתי את הצער.

אבל להעיר שמאריכות הלשון בביר שם משמע, דמה ישמעאל טען, שהי' ספק בידי למחות כ"י הו"ע נוסף על מה שאמר לפניו, שנמלתי לייג שנה (דוקא ע"ז אמר יצחק, הלא הי' כ"י). וראה נזר הקודש השלם לביר שם (דיה נ"א).

ויל' שהמעלה בנמלתי לייג שנה היא כפשוטו הלשון — שהי' לו קיום מצוה של בר חיובא (— גם קודם מית, ראה דחז"ל — כולל פרשי — עה"פ (תולדות כה, כז) ויגדלו הנערים), מאשי' יצחק שנימול לח' ימים אין שייך אצלו קיום מצוה. ולהעיר מלשון הגמרא (סנהדרין פט, ב): אני גדול ממך במצות.

(3) ולהעיר, שבמקומות שבהערה הקודמת (תיב'ע ופרשי (פרשתנו), סנהדרין, תנחומא, תנחומא באבער ונ"א שבביר) — הובאה רק טענת ישמעאל שהוא גדול מיצחק, ולא מה שאמר יצחק, אני חביב ממך.

(4) יפה תואר לביר שם. וראה יפה תואר השלם שם עוד ביאורים (בהדיון שבין יצחק וישמעאל). ואכ"מ.

(5) לך י, יב.

(6) אבל בזה י"ל שכוונת המדרש היא, שזה שדוקא ביצחק נתקיימה המצוה בשעתה כפי שנצטווה אברהם (לך שם) לדורות — מורה על חביבותו בעיני ה' (וימתק עפ"י לשון המדרש. חביב ממך ולא גדול ממך ע"ד הלשון בהמקומות שבהערה 2). וישמעאל טען דמה שניתנה לו לייג שנה כשהוא בר חיובא (כג"ל הערה 2) מורה על חביבותו.

(7) לקרש חיי' ע' 126 הערה 16.

(8) פרקי דר"א פכ"ט (הובא גם בתוס' דלקמן. בחי' לך י, יג). — או בב"י נ"ט, היר"ט דפס"ט (ראה תור"ה אלא — ר"ה יא, א. וראה חדא"ג מהרש"א שם. סה"ד ב"א מז).

(9) שבת קלב, ב.

(10) משנה סוף קידושין. יומא כה, ב.